

satte sig, have henvendt sig med Spørgsmaal til mig om, hvad det dog egentlig var, som jeg og Andre, der ere i samme Stillning som jeg, kunde sætte saa stor Ppris paa i § 9 og de Bestemmelser i § 8, der slutte sig dertil, naar vi paa den anden Side dog uigere, at disse Paragraffer ikke ville faae nogen særdeles stor Betydning. Det forekommer mig at ligge klart og tydeligt for, at Godseierne kunne ikke, saalænge de ville være sig fornøftigt ad over for sig selv, gaae ind paa nogen Tvangslov, hvorved der ikke aabnes dem en Mulighed for at bevare noget af det Gods, som de hidtil være Eiere af. Denne Mulighed er her i Lovforslaget tilstede, idet Godseierne kunne byde med paa Auctionen; men det synes dog naturligt, at det ikke kan være nogen Eier behageligt, at Staten træder til og blander sig ind i hans private Forhold. Det er for, saavidt det staaer til En, at indgaae at lade de Gaarde, som man af en eller anden speciel Grund formener, at man maa beholde, komme til offentlig Auction og da nedes til selv at kjøbe dem, at man sætter Ppris paa denne § 9. Naar det da er udtalt, at § 9 vil bevirke, at Bondernes Efterladte ville lade sig narre, seer jeg ikke, hvorledes det kan godtgjøres, idet man dog maa gaae ud fra, at Bonderne naturligs ere myndige Mænd, der vide, hvad de gjøre. Det maa jo dog staae klart for enhver efter denne Lov Berettiget, hvad han kan antage, at den ham givne Berettigelse er værd. Det er en ligefremt Forretningsberettigelse, der foræres dem af Staten, den kan udtrykkes i Penge, og Værdien vil ikke være svær at iudfinde. Han staaer da med Alting i sin Haand til med fuld Bevidsthed at kunne afslutte en Contract med vedkommende Godseier. Det staaer frit for ham at nægte at gaae ind paa nogen Overenskomst. Han kan, hvis han trøer at have større Fordeel af at lade Gaarden gaae til offentlig Auction, gjøre det, og da, hvis han ikke selv kjøber den, faae en Trediedeel af Værdien udbetalt. Men det bør da ogsaa staae ham frit for, naar han trøer, at det er ham og hans Samliste mere fordeelsagtigt, at komme overens med Godseieren uden Auction; denne Mulighed bevares vel ogsaa for ham, selv om man forkaster § 9, og Forslaget under

Nr. 50 ikke bliver vedtaget; men jeg vil dog tillade mig at gjøre Opmærksom paa, at jeg tvivler meget paa, at nogen Godseier vil efterat denne Lov er udkommen, naar § 9 indstemmes, gaae ind paa at sætte; thi sætte dog dets Følger blive da for Fremtiden noget ganske Andet end hidtil. Naar nu et Sætte er løbet ud, søger man at komme overens med vedkommende Sæters Efterladte om et nyt Sætte, men denne Lov, som nu søges bragt frem, vil jo bevirke, at for hvert fremtidig Sættedløb vil Lovens komme imellem og sige: Der skal afholdes Auction. Paa saadanne Betingelser tvivler jeg virkelig paa, at Godseierne ville benytte Sættelovgivningingen. Jeg vil idetmindste betragte det som temmelig usandsagtigt af dem, hvis de gjorde det.

N. Andersen: Jeg synes, det klart fremgaaer af det ærede Medlems Uttringer, som sidst talte (Scavenius), at det Jur er for ganske enkelte Tilfælde Skyld, at han og flere med ham sætte Ppris paa denne Paragraff, og jeg tvivler ikke om, at det ærede Medlem mener oprigtigt med, hvad han sagde; men naar først en Lov som denne er givet, saa raader ikke det ærede Medlem for, hvad Brug der vil blive gjort af den udenfor den Brug, som han selv vilde gjøre af den. Om det ærede Medlem og det ærede Medlem for Soro Amts Ade Bølgfreds (Hofstein) end ikke ville benytte denne Paragraff i stort Omfang, kunne de dog ikke indstaae for, hvad Andre ville gjøre; og derfor mener jeg, at det er forsigtigt fra vor Side, at vi slet ikke aabne en saadan Mulighed som denne. Jeg bad om Ordet, da det ærede Medlem for Maribo Amts 2den Bølgfreds (Frederiksen) talte. Det ærede Medlem mente, at, hvad jeg havde udtalt med Hensyn til, hvor gammel Sættelovningen er heri Landet, ikke var rigtigt. Jeg vil ikke sige, at jeg har absolut Ret; men jeg vil dog sige, at jeg har en Regjerings bestemte Udtalelser for min Anskuelse. Den første Bestemmelse med Lovkraft om Sættelovningen her i Landet udkom 1558, og der havde gjennem 3 Kongers Tid været arbejdet paa at sætte den igjennem. Nu er det ganske vist, at den ikke strax blev overholdt; og det er meget na-